SLOWBALISERING

ETT NYHETSBREV FRÅN FUTUREWISE

— FEBRUARI 2022 —

FUTUREWISE

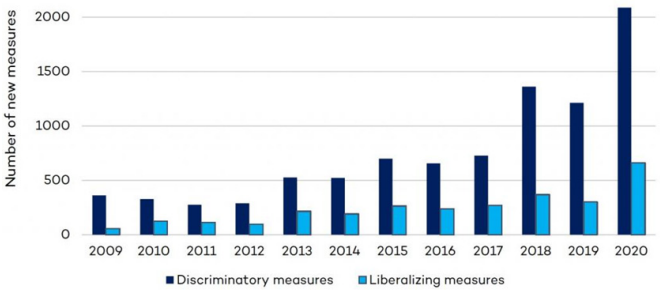

Antalet handelshinder (mörkblått) ökar snabbare än antalet handelslättnader (ljusblått).

MOT SLOWBALISERING

För fyra år sedan handlade vårt nyhetsbrev om anti-gigatrender. En av dessa var då rörelsen mot en post-global värld. Denna trend tycks nu tillta i styrka och vi gör i detta nyhetsbrev en fördjupad analys av det fenomen som har fått etiketten *slowbalisering*.

För det som för närvarande sker är ett skifte i globaliseringen. De senaste decennierna har karaktäriserats av globaliseringen där olika länders ekonomier, arbetsmarknader och transporter i olika grad har flätats ihop. Inget land har längre en isolerad nationell självförsörjning utan alla är del av den globala ekonomin. Fram till nu har hinder kontinuerligt rivits för att det ska bli lättare för idéer, människor, kapital, varor och tjänster att sig över gränser som en gång i tiden var tänkta att just avgränsa ett land. Under senare år skymtar dock tecken på en avstannande globaliseringstakt och en återgång till mer protektionism.

Enligt World Trade Organization har exempelvis importrestriktionerna hos G20-länderna ökat stadigt de senaste tio åren. För tjänstesektorn har regulatoriska handelshinder fram till 2018 minskat, för att 2019 och 2020 öka rejält. Faktum är att internationell handel sedan 2012 har stått still och inte ökat. Handelskonflikter och strafftullar inverkar där USA förutom att agera mot Kina även infört handelstullar mot EU, som i sin tur svarat med motåtgärder. Politiska beslut skapar kedjereaktioner för svensk industri, exempelvis för Ericsson vars omsättning i Kina har halverats, sannolikt påverkat av Sveriges beslut att porta kinesiska Huawei från utbyggnaden av det svenska 5G-nätet.

REVERSERAD MIGRATION

Brexit exemplifieriar slowbaliseringstrenden, men har även satt andra krafter i rörelse.

En del av slowbaliseringstrenden är också de nationella rörelserna mot mer självständighet, kanske främst illustrerat med Storbritanniens uttåg ur EU. Brexit satte andra krafter i rörelse och har givit upphov till en utveckling med "reverserad migration" inom Europa, det vill säga att många EU-medborgare som arbetat i andra länder söker sig hemåt igen. Uppskattningar från The Economist pekar på att 1,3 miljoner rumäner återvänt, 500 000 bulgarer och Litauen ser nu fler som flyttar hem än vad som flyttar ut. I stället för "brain drain" talas det om "brain gain".

Förutom Brexit kan vi söka förklaringen dels i och med de förbättrade möjligheterna att arbeta på distans och dels genom att löneskillnaderna minskar inom EU, där nationerna med lägst lön tenderar att närma sig övriga. Som en följd har det också uppstått en ny grå sektor där distansarbetare illegalt utför arbete i ett annat land än där de bor, och därmed betalar skatt i fel land.

Efter den den stora flyktingvågen 2015 har en generellt restriktivare hållning till migranter också minskat antalet personer som lyckas ta sig in i Europa. Särskilt påtagligt blev detta då polsk militär, med stöd av EU, ställde sig på gränsen till Belarus för att hindra flyktingar att nå Europa. Covid-19-pandemin har sannolikt också varit en bidragande orsak till färre asylsökande de senaste åren.

Minskad global migration eller i vissa regioner omvänd migration kan dock vara en temporär fluktuation. Enligt FN:s klimatpanel IPCC bor 1,3 miljarder i länder där förändringarna på sikt kan tvinga dem att bli klimatflyktingar.

TECKEN PÅ HEMVÄNDANDE INDUSTRI

Synsam är ett av flera företag som väljer att producera lokalt i Sverige.

Att förlägga delar av sin produktion i avlägsna lågkostnadsländer har under lång tid varit ett lockande alternativ för svenska företag. Vi ser nu många exempel på företag som i stället väljer att flytta produktion och lager närmare platsen där slutprodukterna säljs, för att på så sätt öka robustheten och få tillförlitligare leveranser. Det behöver inte nödvändigtvis betyda att produktionen flyttas från Asien tillbaka till Sverige (backshoring), utan att den kanske förläggs i exempelvis Baltikum (nearshoring). Utvecklingen kan förstärka den befintliga trenden mot ökad regional handel, vars andel har ökat 4 procentenheter det senaste årtiondet.

Per Hilletofth, professor vid Högskolan i Gävle, menar att en förändring har skett de senaste åren med ett ökat antal fall av hemflyttning. Han får medhåll av bland andra Jan Olhager, professor i teknisk logistik, samt Joacim Tåg, på Institutet för näringslivsforskning som menar att en del av jobben kommer tillbaka. Däremot menar Stefan Karlsson på Exportkreditnämnden att de exempel som syns i media inte är representativa för utvecklingen i stort. Enligt deras undersökningar är det bara 5 procent av svenska företag som överväger att skaffa andra underleverantörer.

Även om tillförlitlig statistik om svenska företags hemflyttning av produktionen saknas finns flera drivkrafter till en sådan utveckling. Besparingen för de som producerar i lågkostnadsländer blir allt lägre i takt med ökade löner. Löneökningen i Asien är stor, i synnerhet i Kina där genomsnittslönen mer än fördubblats de senaste tio åren. Automatiseringen av industrin har också minskat behovet av fysisk arbetskraft. Inköpskostnaden för en modern fabriksrobot motsvarar årslönen för två kinesiska fabriksarbetare och en sådan robot kan lika gärna placeras i Sverige.

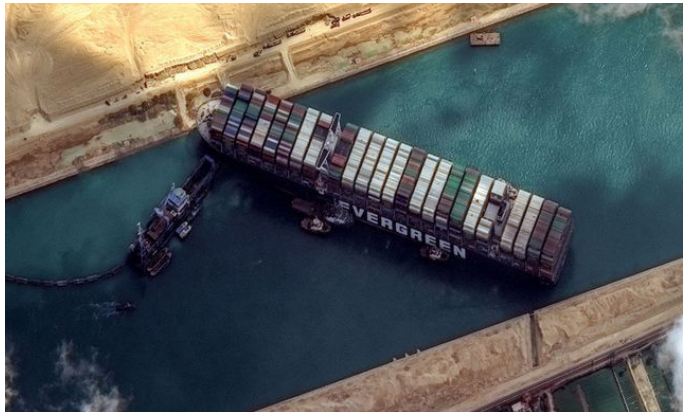

En av de sämsta fickparkeringarna någonsin. Lastfartyget Ever Given fastnade i Suezkanalen och hindrade trafiken. Den blev en symbol för känsligheten i de internationella transportnäten, även om effekterna av covid-19-pandemin blev avsevärt större.

COVID-19 TRASSLAR TILL LOGISTIKEN

En huvudförklaring är covid-19-pandemin som har inneburit ett stort avbräck för internationella transporter i spåren av stängda gränser och omfattande restriktioner. Nedstängningar av fabriker och hamnar i Asien skedde i olika takt gentemot västvärlden, vilket ledde till fartygsköer i hamnar, fördröjningar i avlastning, överfulla containerterminaler och i slutändan stora osäkerheter kring leveranstider. Till detta kan läggas begränsad tillgång till lastbilschaufförer, vilket ledde till förseningar i flera led i transportkedjan. Kostnaden för att skeppa en container från Kina till norra Europa har också skenat med över 700 procent på ett år.

För många branscher, särskilt fordonsindustrin, blev exempelvis leveransproblemen av halvledare ett stort bekymmer under 2021. Många fabriker och underleverantörer med slimmad logistik och minimala lager har drabbats hårt, där pandemin tydligt har visat på sårbarheten med just-in-time-leveranser.

Ytterligare ett skäl till hemflytt är att många av dagens marknader är snabbrörliga och produkterna kundanpassade, vilket rimmar illa med massproduktion och långa transportvägar. Additiv tillverkning, där man med 3D-skrivare relativt lätt kan skapa kundanpassade produkter, kan också förstärka trenden mot en mer regional produktion.

Det ensidiga fokuset på kostnadsbesparingar håller även på att breddas till att inkludera andra faktorer som gör företag konkurrenskraftiga. En växande skara bolag vill att deras produkter ska tillverkas i länder där man har höga miljökrav och goda arbetsvillkor – inte motsatsen. Att flytta hem produktionen i hopp om att stärka sin hållbarhetprofil kan då vara en lösning.

Militärer kontrollerar gränsen mellan Sverige och Norge.

NYA VÄRDERINGAR I EN NY TID

Det kanske mest flagranta exemplet på nationell protektionism var många länders hantering av covid-19-pandemins utbrott som visade på allt annat än samsyn och koordinering. I tidigare integrerade regioner uppstod gränser som bevakades av militär liksom en jakt på vaccin till den egna befolkningen. Kanske är detta ett representativt tecken på en rörelse mot slutnare länder och ett generellt ökat trygghetsbehov.

Efter kalla krigets slut var entusiasmen stor för en öppnare värld. Fördjupade internationella samarbeten sågs i huvudsak positivt där gränser ansågs som hinder för varor, kapital och människor. Många klassade sig själva som kosmopoliter och världsmedborgare. Men den omfattande globaliseringen som för vissa har inneburit att jobb försvinner och tryggheten rycks undan har fått optimismen över lag att vika. Globaliseringens dramatiska omställning har sannolikt fått många människor att anse att utvecklingen har gått för snabbt. Att absorbera de snabba skiftena har upplevts som en utmaning.

Sammantaget har vi en stagnering av internationellt utbyte och marknadsintegration. Om vi har nått en tillfällig platå, eller om det rentav blir en framtida *deglobalisering* där tidigare mönster i större omfattning reverseras återstår att se.

LITE OM FUTUREWISE ERBJUDANDEN:

SENASTE KURSEN FICK MAXBETYG 5,0 I SNITT!

OMVÄRLDSANALYS

Futurewise producerar toppkvalitativa och skarpa omvärldsanalyser för just er bransch.

Vi kartlägger er marknad, gör intervjuer, letar trender, studerar alternativa affärsmodeller och sammanställer resultaten i lättillgängliga rapporter.

För att involvera personalen tar vi helst fram materialet tillsammans mer er under interaktiva workshops.

Klicka för att läsa mer om omvärldsanalys

FÖREDRAG

Vi håller upp emot 100 föredrag årligen där vi presenterar inspirerande trender och tankeväckande framtidsbilder.

Vi siktar på att underhålla samtidigt som vi delger ny kunskap och kryddar sedan med lite provokation.

Anlita Futurewise till nästa konferens, kick-off eller kundevent!

Klicka för att läsa mer om föredrag

UTBILDNING

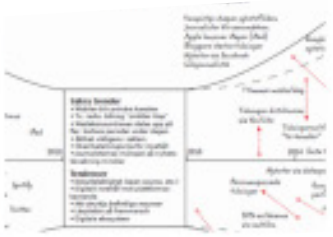

Vi arrangerar flera gånger per år öppna utbildningar i omvärldsanalys. Lär dig kombinera beprövade metoder med nya IT-verktyg för att skapa effektiva plattformar för systematisk omvärldsanalys.

Du tränar förmågan att tidigt upptäcka trender liksom hur man drar nytta av dem.

Ta två utbildningsdagar och se till att bli en grym trendspanare du också!

Klicka för att läsa mer om utbildning

FUTUREWISE